

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра фундаментальної та прикладної геології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету геології,
географії, рекреації і туризму

Віліна ПЕРЕСАДЬКО

“ ” _____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРАВОВІ АСПЕКТИ НАДРОКОРИСТУВАННЯ

рівень вищої освіти
галузь знань
спеціальність
освітні програми
спеціалізація
вид дисципліни
факультет

другий (магістерський)
10. Природничі науки
103. Науки про Землю
Геологія

обов'язкова
геології, географії, рекреації і туризму

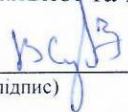
2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму
«28» серпня 2023 року, протокол № 11

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Сердюкова О.О. старший викладач кафедри фундаментальної та прикладної геології

Програму схвалено на засіданні кафедри фундаментальної та прикладної геології
Протокол від «28» серпня 2023 року № 1

Завідувач кафедри фундаментальної та прикладної геології

_____ (Валерій СУХОВ)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантими освітньо-професійних програм:

Гарант ОПП «Геологія»

_____ (Ірини САМЧУК)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму
Протокол від «28» серпня 2023 року № 7

Заступник голови науково-методичної комісії
факультету геології, географії, рекреації і туризму

_____ (Юлія ПРАСУЛ)
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Правові аспекти надрокористування» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів освітньо-професійної програми Геологія, спеціальності 103 «Науки про землю»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є: знайомство з нормативно-правовою базою Українського законодавства про надра та формування у студентів уявлення про правові відносини між суб'єктами надрокористування та державою. Відпрацьовується вміння оперативного відстеження змін законів, Указів Президента та Постанов Кабінету Міністрів, відомчих положень та інструкцій узгоджених з міністерством юстиції щодо охорони та використання надр.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є формування у студентів знань та практичних навичок щодо застосування гірничого законодавства на практиці, та формування наступних загальних та фахових компетентностей:

-ЗК 04. Здатність працювати в міжнародному контексті та в глобальному інформаційному середовищі за фахом.

-СК1. Розуміння необхідності дотримання норм авторського і суміжних прав інтелектуальної власності; сприйняття державної та міжнародної систем правової охорони інтелектуальної власності.

- СК02. Знання сучасних засад природокористування, взаємодії природи і суспільства із застосуванням раціонального використання природних ресурсів, екологічних аспектів та основ природоохоронного законодавства

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин – 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
2-й	1-й
Лекції	
24 год.	8 год.
Практичні заняття	
24 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
0 год.	0 год.
Самостійна робота, у тому числі	
42 год.	78 год.
Індивідуальні завдання	
0 год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимог освітньо-професійних програм студент повинен досягти таких результатів навчання:

ПР04. Розробляти, керувати та управляти проектами в науках про Землю, оцінювати і забезпечувати якість робіт.

ПР06. Вміти здійснювати екологічну оцінку, аудит, ліцензування, сертифікацію використання природних ресурсів, прогнозувати розвиток екологічних, технологічних, економічних та соціальних наслідків на окремих об'єктах природокористування.

ПР16. Оцінювати еколого-економічний вплив на довкілля при впровадженні інженерних заходів та проектувати природоохоронні заходи.

Через систему знань та умінь *знати*:

- зміст законодавчих нормоутворюючих документів України;
- наукові методи пізнання в обсязі, необхідному для проведення фундаментальних та прикладних досліджень в галузі надрокористування та екологічної безпеки;
- основи геологічної та професійної етики; *вміти*:
- планувати та здійснювати фундаментальні та прикладні наукові дослідження в галузі надрокористування та збереження навколишнього середовища;
- виконувати практичні та польові дослідження згідно з вивченими документами України в галузі надрокористування та екологічної безпеки;
- готувати наукову, звітну документацію, публікації та робити доповіді за результатами геологічних досліджень з виконанням норм законів України.

2. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретико-правові основи становлення та функціонування адміністративно-правового режиму надрокористування в Україні.

Тема 1. Категорії «надра» та «надрокористування» як об'єкти адміністративно-правового регулювання

Положення гірничого права в системі правових відносин; Поняття «Надра», «Ресурси надр», «Предмет і методи гірничого права», «Джерела гірничого права», Українське законодавство про надра;

Тема 2. Історико правові аспекти становлення режиму надрокористування Розвиток гірничого права; Гірниче право, як учбова дисципліна.

Тема 3. Нормативно-правове забезпечення надрокористування в Україні

Право власності на надра; Еволюція виникнення права на надра та ресурси надр; Державний фонд надр; Державне регулювання відносин надрокористування.

Тема 4. Поняття та елементи адміністративно-правового режиму надрокористування України.

Мета адміністративно-правового режиму надрокористування; Принципи адміністративно-правового регулювання надрокористування; Система норм права, що регулюють адміністративно-правові відносини у сфері надрокористування; Суб'єкти адміністративно-правового режиму надрокористування; Методи правового регулювання адміністративно-правових відносин у сфері надрокористування; Заходи забезпечення додержання адміністративно-правового режиму надрокористування і припинення його порушень

Розділ 2. Сутність адміністративно-правового режиму надрокористування у Україні.

Тема 1. Органи управління у сфері надрокористування в Україні та особливості їх адміністративно-правового статусу

Суб'єкти надрокористування. Управління раціональним використанням та охороною надр. Рівні управління у сфері надрокористування. Органи загальної та спеціальної компетенції. Вищий орган у системі органів виконавчої влади. Регулювання гірничих відносин. Органи спеціальної компетенції у сфері надрокористування

Тема 2. Методи адміністративно-правового регулювання правовідносин у сфері надрокористування

Держава як суб'єкт владних повноважень. Надання прав у сфері надрокористування; Підстави припинення права користування надрами; Земельні правовідносини під час користування надрами; Платність користування надрами; Юридична відповідальність за порушення користування надрами.

Тема 3. Заходи забезпечення додержання адміністративно-правового режиму надрокористування і припинення його порушень.

Контрольно-наглядова діяльність. Повноваження Держпраці у сфері надрокористування. Держекоінспекція – державний нагляд (контроль) за використанням та охороною надр. Правопорушення у сфері надрокористування.

РОЗДІЛ 3. Напрямки вдосконалення адміністративно-правового режиму надрокористування в Україні.

Тема 1. Зарубіжний досвід адміністративно-правового режиму надрокористування. Особливості надрокористування інших країн. Системи надання права користування надрами – дозвільна та договірна. Геологорозвідувальна ліцензія. Видобувна ліцензія.

Тема 2. Перспективи реформування адміністративно-правового режиму надрокористування в Україні.

Проект нового Кодексу України. «Наскрізні» спецдозволи. Електронні перевірки надрокористувачів. Повноваження Держекоінспекції та Держгеонадра.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	ла б.	інд.	с.р.		л	п	лаб	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Теоретико-правові основи становлення та функціонування адміністративно-правового режиму надрокористування України												
Разом за розділом 1	30	8	8			14	30	2	1			27
Розділ 2. Сутність адміністративно-правового режиму надрокористування в Україні												
Разом за розділом 2	30	8	8			14	30	4	2			24
РОЗДІЛ 3. Напрямки вдосконалення адміністративно-правового режиму надрокористування в Україні												
Разом за розділом 3	30	8	8			14	30	2	1			27
Усього годин	90	24	24			42	90	8	4			78

4. Темі семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна

1.	Предмет гірничого права та його джерела. Положення гірничого права в системі правових відносин	2	-
2.	Право власності на надра	4	1
3.	Геологічна інформація, як об'єкт громадських прав	4	1
4.	Нормування кількості та якості оцінки запасів корисних копалин	4	1
5.	Правова регламентація обліку геологічної інформації	4	1
6.	Надання прав у сфері надрокористування	4	-
7.	Земельні правовідносини під час користування надрами	2	-
		24	4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1	2	3	4
1.	Положення гірничого права в системі правових відносин; Поняття «Надра»	4	6
2.	Розвиток гірничого права; Гірниче право, як учбова дисципліна.	4	8
3.	Право власності на надра; Еволюція виникнення права на надра та ресурси надр; Державний фонд надр	4	8
4.	Геологічна інформація, як об'єкт громадських прав; Нормування кількості та якості оцінки запасів корисних копалин	4	8
5.	Надання прав у сфері надрокористування; Підстави припинення права користування надрами	4	8
6.	Органи управління у сфері надрокористування в Україні	6	8
7.	Методи адміністративно-правового регулювання правовідносин	4	8
8.	Підготовка до контрольної роботи	4	8
9.	Зарубіжний досвід адміністративно-правового режиму надрокористування	4	8
10.	Перспективи реформування адміністративно-правового режиму надрокористування	4	8
		42	78

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені навчальним планом

7. Методи навчання

Теоретичний матеріал викладається у вигляді лекцій, що супроводжується наочним матеріалом (презентаціями, графіками, рисунками). Практичні навички закріплюються на практичних заняттях, які моделюють виробничі ситуації.

8. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється за допомогою усного опитування на лекційних та практичних заняттях. Підсумковий контроль – залікова робота Для допуску до залікової роботи потрібно набрати щонайменше 10 балів за поточний контроль.

9. Схема нарахування балів

**9.1. Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів по предмету
Розрахунок балів при проведенні семестрового екзамену (денна форма
навчання)**

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання					залікова робота	Сума
Лекційні заняття	Практичні заняття	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивіду альне завдання	Разом		
30	10	10	не передба чено	50	50	100

Програмою передбачені лекційні заняття. На початку кожного лекційного заняття проводиться усне опитування, на якому перевіряється знання теоретичного матеріалу за попередньою темою. Питання передбачають коротку відповідь. Правильна відповідь на питання – 0,5–0,85 бал. Присутність студента на занятті – 0,5 бали. Максимальна сума балів, яку можна отримати за поточний контроль на лекційних заняттях – 20 балів.

Програмою також передбачені практичні заняття, в результаті яких студент може отримати 1 – 1,6 балів за кожне. Максимальна кількість балів зараховується у разі активної участі на практичних заняттях та представлення розрахунків з правильними відповідями. Присутність студента на занятті – 0,5 бали. Максимальна сума балів, яку можна отримати на практичних заняттях – 10 балів.

За навчальним планом передбачено виконання 1 контрольної роботи, яка оцінюється в 10 балів. Робота виконується письмово у формі коротких відповідей на запитання. Підготовлено 2 варіанти у кожному з яких 10 запитань, які оцінюються по 1 балу кожне. Контрольна робота проводиться наприкінці вивчення першого розділу у письмовій формі.

На залікову роботу відводиться 50 балів: 3 запитання з розгорнутою відповіддю по 10–20 (в залежності від складності запитання).

9. 2. Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3–4. Ст. 27.
3. Кодекс України про надра: Закон України від 27.07.1994 р. №132/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 36. Ст. 40.
4. Гірничий закон України: Закон України від 06.10.1999 р. № 1127-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 50. Ст. 433.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1127-14#Text>
5. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. – С. 546.
6. Надрокористування. Гірниче право. Навчальний посібник для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня магістр за спеціальністю 8.04010305 та 8.04010301 / Самчук І.М. – Х.: видавець Іванченко І. С., 2015. 143 с.
7. Гетьман А. П., Шульга М. В. Екологічне право України : підручник для студ. вищих юрид. навч. закл. Харків : Право, 2005. 385 с.

Допоміжна література

1. Макаренко О. Ю. До питання надр як юридичного поняття, ресурсів надр як об'єкта користування надрами. *Часопис Академії адвокатури України*. 2013. № 21. С. 1–7.
2. Шульга Є. В. Надра як об'єкт адміністративно-правової охорони. *Теорія і практика правознавства*. 2011. № 1. С. 75–86.
3. Постанова Восьмого апеляційного адміністративного суду рішення суду. у справі № 300/1479/19 від 03.02.2020 р.
URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90497720>.
4. Про затвердження Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.05.1997 р. № 432. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/432-97-%D0%BF>.
5. Про затвердження Порядку проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами: Постанова Кабінету Міністрів України 23.09.2020 р. № 993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993-2020-%D0%BF#Text>.
6. Про затвердження переліків корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.12.1994 р. № 827. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/827-94-n>.
7. Гайко Г. І., Білецький В. С. Історія гірництва : підручник. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2013. 542 с.
8. Кірін Р. С. Історія гірничого права: навчальний посібник. Дніпропетровськ : Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», 2011. 246 с.
9. Андрейцев В. І. Право екологічної безпеки: навч. та наук. практ. посіб. Київ: Знання, 2002. 332 с.

11. Інформаційні ресурси

1. <https://www.geo.gov.ua/>
2. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/4/21.pdf>
3. <https://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Zbirnik-tez-NPK-z-ekologiyi.pdf>
4. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3937>
5. <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/12345>
6. <http://epl.org.ua/announces/nadrokorystuvannya-ta-ohorona-dovkillya-analizproyektiv-4187-ta-4187-1/>